

UDC 378.02

DOI: 10.34671/SCH.BSR.2020.0403.0003

ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ ТА САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДИДАКТИКИ

© 2020

ORCID: 0000-0002-2921-7778

Цюприк Андрій Ярославович, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології та педагогіки
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
(79007, Україна, Львів, вулиця Клепарівська, 35, e-mail: tsarob@ukr.net)

ORCID: 0000-0002-8610-8594

Козловська Ірина Михайлівна, доктор педагогічних наук, провідний науковий співробітник
Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національний університет «Львівська політехніка»,
(79013, Україна, Львів, вулиця Степана Бандери, 12, e-mail: irinakozlovskaya476@gmail.com)

Анотація. Виявлено, що більшість дослідників у всьому світі вважають обґрунтованим і правомірним виділення з широкої сфери педагогічних знань теоретичної педагогіки, що містить базові наукові знання про закономірності і закони виховання, освіти, навчання. Експериментально встановлено, що значна частина науково-педагогічних працівників нечітко уявляє собі можливості та засоби інтегративного підходу до самостійної діяльності студентів. Можна зробити висновок про значне розходження між необхідними та реально існуючими процесами. Встановлено, що варіювання предметів залежить від типу навчального закладу і його профілю, що не дозволяє створити єдині методичні рекомендації для інтеграції самостійної діяльності студентів. Обґрунтовано, закони інтеграції, які є спробою виділити зі значного числа відомих закономірностей декілька найбільш загальних, які не виводяться одна з одної (закон корелятивності, закон імперативності та закон доповнювальності). Виявлено на основі викладених вище законів, закономірностей розвитку самостійної діяльності студентів, зокрема: взаємодія емпіричного й теоретичного рівнів дидактики, що є джерелом розвитку самостійної діяльності; розвиток самостійної діяльності має супроводжуватися інтеграцією й диференціацією її змісту, форм, методів та засобів реалізації; наявність якісно нових явищ в процесі інтеграції самостійної діяльності (формування нових навичок, поява нових умінь, нові підходи до структурування знань, нові способи роботи з інформацією тощо). Доведено, що теоретико-методологічними засадами дослідження самостійно-дослідницької діяльності виступають закони діалектики, системний і діяльнісний підходи, теорії особистості, креативності, пізнання.

Ключові слова: закономірності розвитку самостійної діяльності студентів, інтегративні процеси, підходи до структурування знань, закони інтеграції, теоретична педагогіка, дидактика.

PATTERNS OF INTEGRATIVE PROCESSES DEVELOPMENT AND STUDENTS INDEPENDENT ACTIVITY IN THE CONTEXT OF MODERN THEORETICAL AND EXPERIMENTAL DIDACTICS

© 2020

Tsiupryk Andrii Yaroslavovych, candidate of pedagogical sciences, associate professor,
associate professor of the department of applied psychology and pedagogy
Lviv State University of Life Safety
(79007, Ukraine, Lviv, Kleparivska street, 35, e-mail: tsarob@ukr.net)

Kozlovskaya Iryna Mykhailivna, Doctor of Pedagogical Sciences, leading researcher of the International
Institute of Education, Culture and Relations with the Diaspora
National University "Lviv Polytechnic"
(79013, Ukraine, Lviv, Bandera street, 32, e-mail: irinakozlovskaya476@gmail.com)

Abstract. It has been covered that most of the researchers around the world consider the allocation of an extensive area in pedagogical theoretical background of basic scientific knowledge about the rules and laws of upbringing, education, tuition to be reasonable and lawful. The main components of the system of scientific pedagogy are also axioms and principles. Using specific guidelines and rules theory combines with practice. Excessive empirical and re-evaluation opportunities of the pedagogical experiment often result in some deformation in determining the status of theoretical didactics. It is evident that intensively examines the learning process, measured the old and introduces new principles, but the question of the laws and regularities in didactics is not at the proper place. It was established experimentally that a significant part of scientific and pedagogical workers do not clearly imagine the possibilities and means of an integrative approach to independent students activity. It can be concluded that there is the significant deviation between required and real-life processes. It is settled that the variation of items depending on the type of the institution and its profile does not allow to create a unified methodological recommendations for the integration of independent students work. It is mentioned that the laws of integration, which are an attempt to allocate a significant number of well-known patterns are the most common, which are not derived from each other (correlative law, imperative law and complementarity law). On the basis of the above laws, the ways of development of independent students activity have been identified, in particular: the interaction of empirical and theoretical levels of didactics, that is the source of self development activities. Self-development activities should be accompanied by integration and differentiation of content, forms, methods and means of implementation. The existence of qualitatively new phenomena in the process of integrating independent activities (new skills, new ways of structuring knowledge, new ways of working with information) have been identified too. It is proved that the theoretical and methodological foundations of the research are the dialectics laws, systematic and activity approaches, theories of personality, creativity, cognition.

Keywords: development regularities of students independent activity, integrative processes, ways of structuring knowledge, integration laws, theoretical pedagogy, didactics.

ЗАКОНОМЕРНОСТИ РАЗВИТИЯ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ И САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОЙ ТЕОРЕТИЧЕСКОЙ И ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ДИДАКТИКИ

© 2020

Цюприк Андрей Ярославович, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры
практической психологии и педагогики

Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности
(79007, Украина, Львов, улица Клепаривская, 35, e-mail: tsarob@ukr.net)

Козловская Ирина Михайловна, доктор педагогических наук, ведущий научный сотрудник
Международного института образования, культуры и связей с диаспорой
Национальный университет «Львовская политехника»,
(79013, Украина, Львов, улица Степана Бандеры, 12, e-mail: irinakozlovskaya476@gmail.com)

Аннотация. Выявлено, что большинство исследователей во всем мире считают обоснованным и правомерным выделение из обширной области педагогических знаний теоретической педагогики, которая содержит базовые научные знания о закономерностях и законы воспитания, образования, обучения. Главными компонентами системы научной педагогики являются также аксиомы и принципы. Через конкретные рекомендации и правила теория сочетается с практикой. Чрезмерное увлечение эмпирикой и переоценка возможностей педагогического эксперимента, постоянно приводят к некоторым деформациям в определении статуса теоретической дидактики. Это ярко проявляется в том, что усиленно анализируется процесс обучения, переоцениваются старые и вводятся новые принципы, но вопрос о законах и закономерностях в дидактике занимает далеко не надлежащее место. Экспериментально установлено, что значительная часть научно-педагогических работников нечетко представляет себе возможности и средства интегративного подхода к самостоятельной деятельности студентов. Можно сделать вывод о значительном различии между необходимыми и реально существующими процессами. Установлено, что варьирование предметов зависит от типа учебного заведения и его профиля, что не позволяет создать единые методические рекомендации для интеграции самостоятельной деятельности студентов. Обоснованно, законы интеграции, которые являются попыткой выделить из значительного числа известных закономерностей несколько наиболее общих, которые не выводятся друг из друга (закон коррелятивности, закон императивности и закон дополнителности). Выявлено на основе изложенных выше законов, закономерности развития самостоятельной деятельности студентов, в частности: взаимодействие эмпирического и теоретического уровней дидактики, что является источником развития самостоятельной деятельности; развитие самостоятельной деятельности должно сопровождаться интеграцией и дифференциацией ее содержания, форм, методов и средств реализации; наличие качественно новых явлений в процессе интеграции самостоятельной деятельности (формирование новых навыков, появление новых умений, новые подходы к структурированию знаний, новые способы работы с информацией и т.п.). Доказано, что теоретико-методологическими основами исследования самостоятельно исследовательской деятельности выступают законы диалектики, системный и деятельностный подходы, теории личности, креативности, познания.

Ключевые слова: закономерности развития самостоятельной деятельности студентов, интегративные процессы, подходы к структурированию знаний, законы интеграции, теоретическая педагогика, дидактика.

ВВЕДЕННЯ

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Термінологічний апарат сучасної дидактики містить значну кількість суперечливих означень та міркувань, окрім так званих класичних, які визначаються однозначно та визнаються більшістю педагогів протягом тривалого періоду часу. Неоднозначними є підходи до загальноприйнятих дидактичних законів, закономірностей і принципів. Відсутня чітка ієрархія категорій і поняття, яка визначає основи нових дидактичних концепцій (дидактична система, навчальний процес, зміст, види, типи, форми, методи навчання тощо).

Суттєва ознака новітньої, неklasичної науки – її теоретична природа, що передбачає два рівні: емпіричний і теоретичний, якому відводиться основне значення. Ба більше, точний теоретичний опис одної її тої самої реальності, або емпіричної основи, часто багатоваріантний. Тобто «наука як система знання включає в себе не лише теорії, які взаємно доповнюють одна одну, а й їх синтез та концептуалізацію» [1, с. 324].

На наш погляд, надзвичайно важливим для сучасної освіти є пошук тих фундаментальних знань та цінностей, які би могли сформувати відповідні педагогічні системи, що базуються на небагатьох закономірностях, яким підпорядковуються всі інші. Сучасні наукові розробки з проблем формування стохастичних закономірностей є корисними, однак критерієм для їх розвитку має стати система класичних законів, аналогічних до законів Ньютона.

Із другої половини XX століття провідні педагоги одним із основних недоліків випускників освітніх закладів вважають неготовність до самостійного здобування знань. Теоретичний аспект зазначеної проблеми впродовж тривалого періоду часу розглядали в педагогічних, психологічних та методичних працях стосовно викладання тих чи інших дисциплін; вивчали бюджет часу студентів, методи розумних організацій й культури розумової праці у контексті предметів різного профільних закладів вищої освіти. Такі аспекти організації самостійної роботи повинні стати необхідним підґрунтям для освіти майбутнього фахівця протягом

життєвого шляху. Першим науково обґрунтованим моделям самостійної роботи у закладах вищої освіти передувала зміна парадигм освіти укінці XX ст. Відтак з'явилася потреба усвідомити активне навчання і впровадити освітні технології. Одним з найефективніших шляхів забезпечення і розвитку самостійної діяльності студентів є інтеграція.

Інтегративний підхід до підготовки фахівців профілю полягає у: виявленні методологічних, психологічних, педагогічних та методичних передумов інтеграції процесу; визначенні елементів інтеграції, які формують систему і підсистеми підготовки; розробці механізмів інтеграції; виявленні властивостей сформованої інтегративної системи [2, с. 124].

Інтеграція дозволяє надати особистості змогу здійснювати професійну діяльність в контексті ціннісних орієнтацій та максимально розвивати особистісний та професійний потенціал.

Таким чином маємо три основні ключові поняття: теоретична та експериментальна дидактика (методологічне підґрунтя дослідження), самостійна діяльність студента (досліджувані феномен) та інтеграція як засіб підвищення рівня професійної підготовки фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких базується автор; виокремлення частин загальної проблеми, не розв'язаних раніше. Наукове осмислення інтеграційних процесів світовою спільнотою зумовило швидке наростання кількості досліджень з даної проблематики в Україні. Найбільш вагомі розробки стратегічного характеру належать академіку С. Гончаренку, зокрема він зазначає, що ці проблеми чітко проявляються у формуванні змісту освіти: «проблему змісту ми намагаємося розв'язати емпірично, шляхом спроб і в основному помилок. Вигадуємо нові навчальні предмети і виключаємо традиційні, які забезпечують фундаментальність освіти. При емпіричному розв'язанні проблеми виникає безліч складних питань, на які важко знайти відповідь» [3, с. 23].

Проблемою самостійної діяльності студентів в останні роки займалося ряд науковців. В. Бенера [4] досліджувала самостійну роботу студентів у вищій

школі України, аналізуючи її історичний розвиток протягом значного періоду часу (друга половина XIX – кінець XX ст.). У роботах А. Бугри [5], О. Коновала [5] та Т. Туркот [5] розроблені концептуальні підходи до визначення змісту та технологій самостійної навчальної діяльності студентів. О. Муковіз [6] досліджує формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності у студентів педагогічних закладах вищої освіти засобами інформаційних технологій. Близькими до цього аспекту є праці О. Малихін [7] щодо організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів, де ґрунтовно аналізується теоретико-методологічний аспект проблеми [4–11].

Проблемою інтеграції цікавляться зарубіжні дослідники, зокрема ми спиралися на праці B. Bhasin [12] та C. Sarre & S. Whyte [13].

Проведений аналіз показав, що проблема інтегративний підхід до проблеми самостійної діяльності студентів не був предметом дослідження у контексті оптимального співвідношення теоретичної та експериментальної дидактики, що певною мірою гальмує розвиток теорії самостійної діяльності.

МЕТОДОЛОГІЯ

Формування цілей статті. Мета статті – обґрунтувати закономірності розвитку інтегративних процесів та самостійної діяльності студентів у контексті сучасної теоретичної дидактики на основі досвіду експериментальних досліджень.

Постановка завдань. Основними завданнями дослідження були:

- висвітлення методологічних основ дослідження;
- аналіз сутності теоретичної та експериментальної дидактики,
- експериментальний аналіз стану теорії та практики самостійної діяльності студентів;
- обґрунтування закономірностей інтеграції та самостійної діяльності студентів в контексті розвитку теоретичної дидактики.

Нові ідеї майже завжди є модифікаціями, що забезпечують прогресивний зсув проблеми [14]. Останній полягає в тому, що теоретичне збагачення науки упереднює її емпіричне збагачення, інакше кажучи, теорія може передбачати нові факти. Для нової теорії характерна перебудова ядра старої згідно з новими правилами евристики. Некласична наука – відкрита лінійно-некумулятивна система, в якій розвиток ґрунтується на наступності основних наукових теорій.

Розвиток наукової теорії, за П. Шьорером [15] здійснюється за схемою: парадигма – дискурсивна революція – структурна де-революція. Наступність у теорії забезпечується шляхом кодування за допомогою майже ідентичних понять структурної мови. Брак способів передбачення наслідків людської діяльності підштовхнув до пошуку прогностичної методології, яка й стала стрижнем постнекласичної науки.

Теорії виключають і замінюють на модніші заздалегідь, до того, коли у них з'явиться змога показати усі свої плюси. Завдяки створенню альтернативних теорій відбувається їхня взаємна критика і краще розвивається наука. Зростанням наукового знання передбачено висунення сміливих припущень та їхнє експериментальне спростування (утім не виключення з науки), внаслідок чого наукова проблема вирішується. Тож для науки корисна проліферація, тоді як вимагати, аби нові гіпотези були сумісними із давніми теоріями, – недоцільно, позаяк це надання переваги давній теорії, а не кращій (ефективнішій). Сумісність варто розуміти «як сигнал небезпеки, що засвідчує відсутність нових ідей у науці та тупцювання її на місці» [1, с. 333]. У процесі зіставлення теорій поміж собою, а не з фактами, насамперед належить спробувати покращити завдяки гіпотезам концепції, що програють порівняно з іншими. Абсолютно всі спростовані теорії підлягають модифікації й збереженню завдяки гіпотезам, що вказують шлях майбут-

нього дослідження.

Ефективні системи розвитку людини, що відображають сутність педагогіки майбутнього, окреслені в постнекласичній педагогіці, яка розвивається швидкими темпами. Ми повністю погоджуємося з Возняком [16] у тому, що надзвичайно важливе значення у самостійній діяльності мають педагогічна імпровізація, ігрова і рольова педагогіка.

Методи, методики та технології, що використовувалися. Специфіка обраної теми, мети і завдань дослідження вимагають використання комплексу теоретичних методів: аналіз і синтез напрацювань зарубіжних і вітчизняних науковців, індукція, дедукція та узагальнення для визначення особливостей самостійної діяльності на засадах інтеграції в контексті теоретичної та експериментальної дидактики; формування суджень і висновків; систематизація і класифікація з метою представлення взаємопов'язаних елементів; зіставлення, порівняння й критичне осмислення з метою виявлення спільного та відмінного у теоретичному та експериментальному контексті інтеграції самостійної діяльності студентів; емпіричних методів: спостереження, опитування, науково-педагогічних працівників та студентів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На теоретичну й нормативну (практичну) педагогіку поділяли ще в минулому столітті: якщо йдеться про засоби, педагогіка є теоретичною наукою, позаяк її засоби – це знання законів, котрим підпорядковується людина у фізичній та духовній природі; стосовно ж мети, педагогіка – практична наука. На думку низки світових науковців, логічно й обґрунтовано виокремлювати з чималої сфери педагогічних знань теоретичну педагогіку, з її базовими науковими знаннями щодо закономірностей та законів виховання, освіти, навчання. Основні складові системи наукової педагогіки – «також аксіоми і принципи. Через конкретні рекомендації і правила теорія поєднується з практикою» [17, с.36].

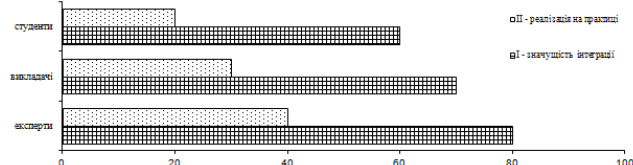
На наш погляд, як протягом історичного розвитку, так і на сучасному етапі, надмірне захоплення емпірикою та переоцінка можливостей педагогічного експерименту, постійно приводять до деяких деформацій у визначенні статусу теоретичної дидактики. Це яскраво виявляється у тому, що посилено аналізується процес навчання, переоцінюються старі і вводяться нові принципи, але питання про закони та закономірності у дидактиці займає далеко не належне місце. Можливо, це зв'язано з тим, що конкретизувати чи ввести якийсь новий принцип дидактики, використовуючи її осучаснений термінологічний апарат, набагато простіше, ніж дослідити і обґрунтувати певну закономірність, не кажучи вже про закон. Повністю погоджуючись з тим, що глобальна мета освіти – це виховання духовно багатой особистості, не варто забувати, що ця творча особистість повинна в першу чергу мати певний мінімум знань. Забувається, що експеримент в педагогіці фактично рівноцінний хірургічному втручанням в медицині: ніхто не робить операції здоровій людині. Захоплення експериментом привело до його низької теоретичної обґрунтованості, а недостатньо теоретично обґрунтований експеримент несе важку, непоправну шкоду. Педагогічний експеримент має право на проведення тільки тоді, коли забезпечено його методологічні засади та чітко визначено дидактичні закономірності, на які він спирається [18].

У вирішенні окресленої проблеми неабияку роль відіграє погляд стосовно відповіді на постійне питання: чим саме є педагогіка – мистецтвом чи освітою? Якщо це мистецтво, то педагогіка слугує винятково сукупністю порад, норм і вказівок, як саме організовувати такий неоднозначний навчально-виховний процес. Педагогіка-наука має передбачати всі складові чіткої наукової теорії, де на першому місці – системний підхід і логіка пізнання власної дисципліни об'єктивними науковими

методами. Її висновки мають слугувати чітко зафіксованою залежністю (закономірностями). Нині вже для всіх очевидний науковий статус педагогіки.

Значна частина науково-педагогічних працівників нечітко уявляє собі можливості та засоби інтегративного підходу до самостійної діяльності студентів. Опитано 15 викладачів та 120 студентів щодо їх уявлень про значущість теорії інтеграції та можливостей її використання до самостійної діяльності студентів. Для кількісної оцінки використовувалася столбальна шкала, в якій опитуваним пропонувалося оцінити в балах роль інтеграції (I) та її реалізацію на практиці (II). Результати опитування представлені на малюнку 1, звідки можна зробити висновок про значне розходження між необхідними та реально існуючими процесами.

Малюнок 1. Порівняння теоретичної значущості інтеграції самостійної діяльності студентів та її реалізації на практиці

*розроблено автором

Загалом, варіювання предметів залежно від типу навчального закладу і його профілю, що не дозволяє створити єдині методичні рекомендації. Проте в професійній освіті одночасно існує розширений діапазон фактичних, понятійних та теоретичних передумов для взаємозв'язку знань. Ми зробили спробу розв'язати вузлу проблему і сформувані закони інтеграції знань та їх наслідки. Сформульовані закони є спробою виділити зі значного числа відомих закономірностей декілька найбільш загальних, які не виводяться одна з одної. Система цих законів дає можливість виводити інші закономірності як їх наслідки [19].

Нами виокремлені загальні закономірності самостійної діяльності [20]. У контексті законів інтеграції закономірності розвитку самостійної діяльності доповнюються та конкретизуються для студентів закладів вищої освіти таким чином:

- вплив рівня сформованості самостійної діяльності (самостійно сформованих знань та умінь, а також здатність самостійно набувати знання та вміння) учня на той самий рівень, коли учень стає студентом;
- взаємодія емпіричного й теоретичного рівнів дидактики, що є джерелом розвитку самостійної діяльності;
- поява цілком нових джерел добування інформації для самостійної діяльності;
- необхідність акцентування у самостійній діяльності не так на накопиченні та пошуку самостійно інформації, як на формуванні навичок працювати з цією інформацією, перетворювати її у власні знання, виробляти необхідні вміння.
- розвиток самостійної діяльності має супроводжуватися інтеграцією й диференціацією її змісту, форм, методів та засобів реалізації;
- об'єктами інтеграції знань можуть виступати поняття, теми, навчальні курси;
- необхідність передбачати диференціацію в процесі інтеграції самостійної діяльності студентів;
- наявність якісно нових явищ в процесі інтеграції самостійної діяльності (формування нових навичок, поява нових умінь, нові підходи до структурування знань, нові способи роботи з інформацією тощо).

Таким чином, значна кількість закономірностей, принципів та характеристик інтегративних процесів в освіті може бути дедукована як наслідки трьох базових законів інтеграції. Основою для їх формулювання є синергетичний підхід до дійсності та виділення атрибутивних ознак інтеграції.

Порівняння отриманих результатів з результатами у інших дослідженнях. Порівняння з близькими дослідженнями (В. Бенера [4], А. Бугра [5], О. Коновал [5], О. Малихін [6], О. Муковіз [7], Т. Туркот [5] та ін.) показує, що нами вперше проведено аналіз самостійної діяльності студентів в контексті інтегративного підходу на засадах розрізнення та єдності теоретичної та експериментальної дидактики.

ВИСНОВКИ

Висновки дослідження. Оскільки переваги Болонського процесу у вітчизняній практиці організації самостійно-дослідницької діяльності абсолютно очевидні, сьогодні надзвичайно актуальна її реструктуризація відповідно до норм кредитно-модульної системи. Найпоширеніші види самостійно-дослідницької діяльності на сьогодні – виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань і курсових проєктів, реферати, есе й доповіді, опрацьовані окремі розділи освітньої програми, не достатньо вивчені на лекціях. Крім того, дослідники певні, що європейські заклади вищої освіти, на відміну від українських, самостійну роботу вважають одним із ключових засобів фахової підготовки майбутніх спеціалістів. В епоху інформатизації й глобалізації, активних міжкультурних та економічних взаємин на світовому ринку нині вкрай важливе формування особистості, здатної невтомно навчатися самотужки, розвиватися й відточувати майстерність. Невипадково, що окреслені тенденції позначаються на змісті та якості вищої освіти, яка повинна забезпечувати формування конкурентоспроможного, активного й самодостатнього фахівця.

Останнім часом освітні парадигми не стоять на місці – концепція знаньової освіти «на все життя» трансформується в навчання впродовж життя, через життя, тобто неперервне навчання, переважно на базі самодіяльності й активної позиції людини. Істотні зміни у плануванні освітнього процесу зумовлюють появу проблеми з індивідуальною навчальною діяльністю студентів, а також стосовно шляхів і засобів її організації.

Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження самостійно-дослідницької діяльності є діалектичні засади й норми, системний і діяльнісний підходи, теорія особистості, творчості, пізнання, принципи гуманістичних психології й педагогіки, синергетики й акмеології.

Розробки в дидактиці стосовно розвитку статистичних бачень або принципу невизначеності не увінчуються успіхом доти, доки не буде розроблено теоретичних засад традиційної, лінійної дидактики. Розроблення системи норм традиційної дидактики – основа, здатна стати підґрунтям для розвитку можливих уявлень, синергетичних переконань. Послугуючись інтеграційними нормами, формулюють закономірності розвитку самостійної діяльності студента.

Перспективи подальших досліджень цього напрямку. До подальших досліджень відносимо обґрунтування та розроблення інтегративної системи самостійної діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців, дозволяє постійне оновлення знань та розвиток умінь, формування інтегральної компетентності фахівця визначеного профілю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Предмет і проблематика філософії / За заг. ред. М. А. Скринника, З. Е. Скринник. – Львів, 2001. – 485с.
2. Костриця Н. М. Система культурологічної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Костриця Наталія Михайлівна. – Київ – 2012. – 461 с.
3. Гончаренко С. У. Дидактична концепція змісту освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Київ-Вінниця, 2002. – С. 22-26.
4. Бенера В. Є. Самостійна робота студентів у вищій школі України: історичні трансформації (друга половина XIX – кінець XX ст.): [монографія]. – Рівне: ПП ДМ, 2011. – 640 с.
5. Бугра А. В., Коновал О. А., Туркот Т. І. Концептуальні підходи до визначення змісту та технологій самостійної навчальної діяльності студентів. Наукові записки. – Випуск 7. – Серія: Проблеми ме-

- The article was received by the editors 15.06.2020*
The article was accepted for publication 27.08.2020